

CULTURE, IDENTITY, ATTITUDE – AN INSTRUCTIVE-FORMATIVE TRIO

Silvia Negruțiu, Assoc. Prof., PhD, University of Arts, Tîrgu Mureș

Abstract: In the research „Culture, Identity, Atitude – An Instructive-Formative Trio”, the author presents data regarding the insertion effect of identity values in the formative-educative process, through educational scenarios. She highlights the students’ level of recognition/acceptance of values, the depth level of apprehension and translation, being interested, especially, in the way values are internalized and converted in positive and pro-social attitudes and behaviours.

The author frames a pedagogical model for values education, named *The Triangular/ Circular Mechanism of Forming Attitudes and Behaviours*, which allows the monitoring of the stages (phases) completed in a learning process: recognition/acceptance → apprehension/translation → internalization/students’ desirable attitudes and behaviours formation. The only one that is noticeable and confirms the range of the first two is the third stage.

Keywords: *cultural values, acceptance, apprehension, introversion, attitude*

1. Cultură și pedagogie

Cultura înglobează valorile materiale și spirituale pe care le-a creat omenirea de-a lungul timpului și instituțiile ce și-au asumat rolul de a transmite aceste valori, dimensiuni pe care Ștefan Bârsănescu, în lucrarea *Politica culturii în România contemporană* (1934), le numește *cultură-bun spiritual*, respectiv *cultură-educație*. Analizând cele două ipostaze ale culturii, Bogdan Șerbănescu (2000, pp. 11-12) denumește *cultura-bun spiritual* ca fiind acea dimensiune a culturii ce „deține capitalul de cunoștințe ce fac posibil statul și economia, știința și religia, arta și morala”, iar *cultura-educație*, acea dimensiune a culturii ce „reprezintă cultura dinamică sau procesul de perfecționare a indivizilor și de înnobilare a vieții colective”. Referitor la cultura-educație, autorul menționat subliniază că aceasta „se realizează prin utilizarea culturii-bunuri spirituale care se oferă individului spre asimilare sau aprofundare, constituind fermentul pentru noi creații culturale”.

Tradiția a fost întotdeauna (și rămâne) parte a *culturii-bun spiritual* și, în același timp, *cultură-educație*, ambele fiind create de oameni, pe baza experienței lor de grup, funcție de nevoile individuale și colective. Generatoare de cultură, tradiția se transmite, se schimbă, se înnoiește, decade, dar nu poate să dispară. Însemnând creație, transmitere, continuitate, devenire, „tradiția înglobează mijloacele de a deriva viitorul din trecut” (Constantinescu, în „Datini” (2001), nr. 1-4, p. 18). În fiecare epocă pe care o traversează omenirea, *cultura-educație* reprezintă mijlocul de realizare a unei persoane, a unui popor/neam.

Și satul este parte a *culturii-bun spiritual* și, în același timp, creator de cultură. Satul actual nu se poate dezice de propria lui tradiție, iar obiceiurile, cel puțin unele dintre ele, mai rezistente, mai conservatoare, actualizează periodic, la date fixe, tradiția. Lumea satului rămâne și astăzi, atât cât mai este, o lume guvernată de coduri, rituri, semne, *obiceiuri*, care acționează, în majoritatea comunităților rurale, cu o putere superioară legii. Dacă o lege poate fi înlăturată, un obicei, nu.

În tot mai multe sate există preocupări de readucere a *identității* noastre în atenția contemporanilor, prin diverse mijloace: *muzee sătești*, *monografii*, *echipe artistice* care valorifică datinile și *costumul* local, reluarea unor îndeletniciri sau obiceiuri dispărute,

introducerea satelor în circuite agro-turistice etc. Este și cazul satului Șerbeni, din județul Mureș, sursa celor mai multe informații legate de tradiție, valorificate în activitatea didactică și de cercetare. Datorită Asociației nonguvernamentale „Sylvania Șerbeni”, înființată de noi, în sat se derulează proiecte și programe ce readuc în atenția contemporanilor ceea ce este valoros și durabil în matricea noastră spirituală, prin mijloacele amintite mai sus și prin altele, *Proiectul multicultural pentru valorificarea tradițiilor* fiind, în anul 2015, la a XI-a ediție.

2. Cultura identitară în școala românească, la început de mileniu III

Atâta timp cât tradiția este o realitate vie și în măsura în care noi o percepem ca pe o realitate dinamică, credem că disciplinele care studiază cultura populară trebuie să aibă un viitor.

Astăzi, în conținuturile curriculare ale învățământului primar (nivel asupra căruia se răsfrâng intervențiile noastre de cercetare), elementele de tradiție apar prea puțin, incoerent. Având în vedere nevoia stringentă de formare a elevilor de vârstă școlară mică, precum și multiplele conotații formative și informative ale tradiției, considerăm valorificarea ei necesitate și soluție, deopotrivă. Se simte nevoia de a le facilita elevilor contactul cu valori identitare, prin activități de valorificare și valorizare a acestora, de a le orienta și sprijini demersurile de înțelegere, acceptare, asumare și interiorizare a acestor valori. Ca finalități educaționale cu generalitate mai mică, realitatea din școli impune realizarea unui efort comun profesori-elevi în acțiunile de împrietenire a celor două dimensiuni ale procesului instructiv-educativ (informativă și formativă), într-un exercițiu coerent și eficient al interrelaționării.

În preocupările noastre, un loc important am acordat fenomenului educațional inclus în procesul muncii, regăsit în viața satului tradițional. Ne-am îndreptat atenția înspre practicile rămase nealterate, căutând punctele comune dintre ele și activitatea școlară. Astfel, pentru cunoașterea unor obiceiuri apuse (Sângiorzul –Strigatu’ peste sat, Aruncatu’ pe casă a colacilor din flori de sânziene, Chematu’ și chemarea la nuntă, Pogănicu’, Șezătoarea, Munca în clacă, Umblatu’ cu Chiralesa, Mersu’ la colindat, Ritualul *Turcii*, Blagoveșteniile, Călușeru’, Cununa la seceriș etc.), am recurs la învățarea bazată pe proiect (metodă de predare-învățare de bază), la întâlniri cu satul, la reconstituirea practicilor, la șezători și munci în clacă provocate, asigurând, în felul acesta, condiții de desfășurare naturală. Menționăm că activitățile realizate cu elevii s-au înscris în seria unei cercetări colective mai ample, cu tema *Valorificarea potențialului educativ al modelelor comportamentale întâlnite în viața satului*, în care au fost implicați și elevi de liceu din Tîrgu-Mureș, oameni ai satelor de pe Valea Mureșului Superior, Asociația „Sylvania Șerbeni”, Fundația „Înălțarea” Tîrgu-Mureș, precum și muzeografi din Reghin și Tîrgu-Mureș, cercetare pe care am coordonat-o în vederea participării, în repetate rânduri, la Concursul Național de Cultură și Civilizație din România, organizat de MECTS, unde echipajele noastre au obținut șapte premii naționale.

3. Modalități de stimulare a comportamentelor pozitive ale elevilor, prin apeluri frecvente la elemente ale culturii identitare

Preocupările noastre de cercetare (și de dascăl) au fost canalizate, invariabil, spre stimularea comportamentelor care contribuie la binele fizic și psihic al elevilor și care au consecințe sociale pozitive. Includem aici comportamentul de ajutorare, comportamentul

altruist, atracția interpersonală, prietenia, simpatia, încrederea, cooperarea, sacrificiul etc., comportamente care se referă la acte valorizate pozitiv de către elev, respectiv de către societate. Amintim câteva dintre metodele și instrumentele care s-au dovedit eficiente:

✓ **Observarea altor persoane, cu rol de model**

Prin participări active la acțiuni desfășurate cu clacă (depănușatul porumbului la Șerbeni și făcutul în cuptor, respectiv deojdeocatul fasolei la Sânmihaiu de Pădure, spre exemplu), elevii au urmărit/observat modele de adulți care s-au comportat într-o manieră altruistă, modele pe care le-au acceptat, le-au înțeles, le-au interiorizat și le-au convertit destul de repede în atitudini și comportamente identice cu ale sătenilor (au început să lucreze, voluntar, alături de ei).

Am transferat modelul comportamentului de ajutorare (urmărit în viața satului) în procesul curricular, la învățarea prin cooperare. Prin apeluri frecvente la „model”, elevii au înțeles mult mai bine care este rolul și rostul acestuia, atât pe termen scurt (ajutor spontan, comunicare și comuniune într-o activitate în sala de clasă) cât și pe termen lung (un mod de a fi și de a te comporta în viață: a face binele).

✓ **Oferirea de sugestii privind comportamentul adecvat**

Un exemplu concludent este *Chematu' și chemarea la nuntă*. *Chemarea* este invitația adresată sătenilor, de către miri, să participe la bucuria lor: mai întâi la binecuvântarea căsătoriei și apoi la petrecerea care o succede. Pentru că nu am putut vedea aieva acest obicei, l-am „adus” în sala de clasă sub forma unui filmuleț și l-am prezentat cu ajutorul videoprojectorului. Interesul a fost sporit de faptul că interpreții obiceiului erau elevi de liceu, colegi mai mari, pe care îi întâlneau frecvent în pauze.

În această practică străveche sunt oglindite grija și respectul față de invitat: vestimentația de sărbătoare a *chemătorilor* (costumul național), accesoriile (florile, bățele împodobite cu *petele*, *zurgălăi* și *năfrămuțe*, sticla cu băutură și colacul de grâu, firul de busuioc –simboluri ale vieții), limbajul îngrijit din rostirea lor, seninul din priviri etc.

Am apelat frecvent la modele de comportament pozitive ale sătenilor, adecvate diverselor momente din viața lor, pentru a le aduce în atenția elevilor: prețuirea omului harnic (*Cununa la seceriș* și *Pogănicu*);preocuparea de a corecta defectele tinerilor (*Strigatu' peste sat - Obiceiul Sângiorzului*); prețuirea lucrului mâinilor proprii (*șezători* și activitatea de fiecare zi);preocupăride creație literară (*chiuituri* și *bocete*)etc.Acestea au fost receptate cu interes de către elevi, înțelese cu măsura vârstei lor, decodificate, interiorizate și transformate în atitudini și comportamente pozitive. Astfel, prețuirea colegilor harnici la învățătură, preocuparea de a-și ajuta colegii să își corecteze defectele, de a confecționa obiecte manual (șiraguri de mărgel, felicitări cu ocazia sfintelor sărbători de Crăciun, de Paști, cu ocazia zilelor de naștere și a zilelor onomastice, mărțișoare etc.) și de a le oferi, exercițiile de creație literară (poezie, proză), sunt doar câteva exemple comportamentale, preluate prin imitație și incluse în comportamentul manifest.

✓ **Folosirea recompenselor/ întăririlor**

Recompensele/întăririle au menirea de a determina elevul să desfășoare și în viitor comportamentul recompensat. Este recunoscut faptul că anumite comportamente cu mesaj prosocial (din cărți, din filme, din viața de zi cu zi etc.) influențează în mod pozitiv conduita copiilor. De exemplu, a privi la televizor sau pe marele ecran comportamente de ajutorare,

întărește atitudinile pozitive ale copiilor față de acestea. Este motivul pentru care ne-am creat deprinderea, ca dascăl, să-i stimulăm, recompensându-i prin laudă în fața clasei, prin responsabilități în cadrul grupului, prin vot de încredere - numindu-i *asistenți ai profesorului* etc.

Menționăm și alte forme de recompense: oferirea distincțiilor la sfârșitul anului școlar, model preluat din obiceiul *cununii la seceriș*, din varianta școlară a *Strigatului peste sat* (mesajul variantei școlare fiind acela ca fiecare elev să sublinieze trei calități pe care le deține un anumit coleg), obicei practicat în satul tradițional în ajun de *Sfântul Gheorghe*.

Deosebit de importantă, în folosirea recompenselor/întăririlor, este distincția pe care o face profesorul între lauda eficientă și cea ineficientă, precum și abilitatea de a gestiona cu tact pedagogic lauda eficientă: să nu ezite a o oferi atunci când elevii își câștigă dreptul de a o primi (respectiv depun eforturi vizibile, obțin performanțe în rezolvarea unor sarcini didactice cu grad sporit de dificultate etc.), să o transforme în factor motivant în vederea implicării ulterioare a elevilor, să contribuie la dezvoltarea metacogniției elevilor (conștientizându-i asupra comportamentelor care îi ajută la rezolvarea corectă a sarcinii didactice, asupra capacității și competenței de care dispun, orientându-le gândirea înspre rezolvările de probleme), să fie naturală, formulată hotărât, întotdeauna diferit, dar de fiecare dată argumentat, pentru a deveni credibilă și pentru a dezvolta dorința elevilor de a fi performanți în continuare.

4. Date privind efectul inserării elementelor de cultură identitară în procesul instructiv-educativ

Ca profesor-cercetător, am asistat la producerea unor modificări importante, de natură cognitivă și comportamentală, în rândul elevilor participanți la scenariile educaționale care au promovat cultura identitară în procesul de predare-învățare-evaluare.

În tabelul de mai jos pot fi urmărite o parte din aceste modificări.

Nr. crt.	Elementul de tradiție introdus	Gradul de recunoaștere/ acceptare	Gradul de profunzime înțelegerii și de decodificare	Modul în care a fost interiorizat de către elevi și convertit în atitudini și comportamente dezirabile, prin:
1.	Strigatu' peste sat (din Obiceiul Sângiorzului)	maxim	maxim	<ul style="list-style-type: none"> - activare la lecții; - implicare în păstrarea ordinii și curățeniei în clasă; - implicare în activitățile școlare și extrașcolare; - preocupare pentru sporirea calităților personale; - exersare a autocontrolului; - preocupare de a dezvolta atitudini și comportamente pozitive; - dezvoltare a capacității de evaluare și autoevaluare a comportamentelor; - dezvoltare a capacității de a discerne binele de rău etc.
2.	Sânzienele (Aruncatu' pe casă a „colacilor” din flori de sânziene)	maxim	mediu	<ul style="list-style-type: none"> - percepere ca acțiune, ca exercițiu de îndemânare/abilitate practică la împletirea colacilor din flori de sânziene, ca întrecere (concurs) de a arunca pe casă colacii, în așa fel încât să nu cadă niciunul etc.; - exigență față de calitatea deprinderilor practice (în cazul în care cununa pe care o arunci pe acoperiș cade, e semn de nenorocire, chiar de moarte, pentru persoana în numele căreia o arunci, spune tradiția populară); - grijă de a nu pricinui rău semenului); - la această vârstă, elevii nu pot percepe mesajul filosofic al obiceiului (de exemplu că viața ta și a semenului tău depind în mare măsură de priceperea și grija ta de ocrotire proprie și de ocrotire a lui, realizate prin exercițiul „facerii de bine”.
3.	Chematu' și chemarea la nuntă	maxim	maxim	<ul style="list-style-type: none"> - seriozitate; - asumare a unor responsabilități; - exersare a unei misiuni publice; - pretenție în conceperea invitațiilor;

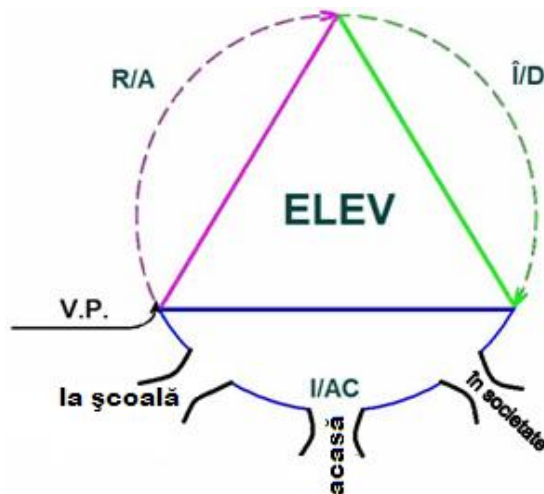
				<ul style="list-style-type: none"> - respect pentru invitați; - îmbrăcarea unei ținute de sărbătoare la o aniversare; - folosirea unui limbaj adecvat, îngrijit; - servire corectă a bucatelor; - utilizare corectă a tacâmurilor; - respectarea unor reguli de grup (a ști când să vorbești și când să ascuți...).
4.	Pogănicu'	maxim	maxim	<ul style="list-style-type: none"> - dorință de competitivitate; - dorință de a rezolva situații de viață; - recunoaștere a calităților celor de lângă noi; - apreciere a performanțelor celorlalți; - hărnicie; - comunicare și comuniune; - disponibilitate de încheiere a colectivului; - nevoie de a deveni învingător; - dorință de a deveni model pentru colegi.
5.	Șezătoarea	maxim	maxim	<ul style="list-style-type: none"> - raportare la societate; - dorință de a lucra în grup; - nevoie de momente pentru relaxare; - nevoie de comunicare și comuniune; - exersare a abilităților practice; - exprimare a nevoii de cunoaștere; - nevoie de confirmare a gândurilor, intențiilor, acțiunilor proprii etc. - învățare și respectare a regulilor conviețuirii.
6.	Munca în clacă	maxim	maxim	<ul style="list-style-type: none"> - dorință de a oferi ajutor colegilor; - oferirea ajutorului; - bucurie de a ajuta pe altul și de a fi ajutat de altul; - disponibilitate de a ajuta; - nevoie de comunicare și comuniune;

				<ul style="list-style-type: none"> - exersare a abilităților practice și a celor intelectuale; - exersare a voluntarismului și a generozității; - cultivare a altruismului.
7.	Umblatu' cu Chiralesa	maxim	maxim	<ul style="list-style-type: none"> - exersare a jocului de rol „Umblatu' cu Chiralesa”; - interpretare a obiceiului la Serbarea de Crăciun; - umblatu' după covrigei, de Crăciun; - exprimare a dorinței de a merge la sat în seara de Ajun, pentru a trăi farmecul obiceiului; - dorință de a activa în grupuri, dincolo de pragul școlii etc.
8.	Mersu' la colindat	maxim	maxim	<ul style="list-style-type: none"> - exersare a abilității de a împleti ața cu scăluș; - învățare de colinde autentice; - primenire a sufletului, prin spovedanie, pentru sărbătoarea Nașterii lui Iisus; - imitare a colindatului pe ulițele satului, la Serbarea de Crăciun; - bucurie de a duce vestea Nașterii „din casă în casă”; - cooperare în vederea reușitei interpretării colindelor; - prețuire a costumului național etc.
9.	Ritualul „turcii”	maxim	mediu	<ul style="list-style-type: none"> - învățare și exersare a jucatului turcii în sala de clasă; - prezentare a ritualului turcii în fața părinților, la Serbarea de Crăciun; - prețuire a banilor câștigați (de la „gazde”); - Elevii nu au „pătruns” comicul de situație și de limbaj al descântecelelor.
10.	Obiceiul „Blagoveșteniilor”	maxim	mediu	<ul style="list-style-type: none"> - fascinație a jocului de rol de a încojura casa, sunând din clopote și rostind descântece pentru alungarea duhurilor rele; - raportare a obiceiului mai mult la jocul de mișcare decât la mesaj; - asemănare a obiceiului cu o vrajă din basme, și datorită momentului în care se practica: imediat după miezul nopții, când începea sărbătoarea „Bunavestire”.

11.	Jocul popular „Călușeru”	maxim	maxim	<ul style="list-style-type: none"> - dorință de a interpreta toate figurile de călușer; - preocupare de a-și sincroniza mișcările cu ritmul melodiei; - interes de a mânui corect bâta, în timp ce efectuează mișcările; - descărcare a energiei prin dans; - contact cu muzica populară autentică.
12.	Obiceiul cununii la seceriș	maxim	mediu	<ul style="list-style-type: none"> - interpretare a jocului de rol „Cununa la seceriș”; - împletire a cununii; - petrecere la finalul „dusului” cununii; - interpretare a cântecelor populare de cunună; - valorizare a hărniciei în cadrul grupului-clasă; - bucurie de a cunoaște încă o tradiție, încă un joc; - nu a fost înțeles complet elogiul adus grâului, pâinii, în cântece; - stropitul secerătoarelor a căpătat caracter de joacă, nu de prețuire, îngrijire și cultivare a hărniciei.

Prezentăm, în figura 1., un model pedagogic al educației elevului pentru valori identitare, realizat de noi, prin care am monitorizat etapele (fazele) parcurse în procesul recunoașterii/acceptării valorii → a înțelegerii/decodificării acesteia → a interiorizării/formării atitudinilor și comportamentelor dezirabile ale elevilor.

Figura 1. Mecanismul triunghiular/circular de formare a atitudinilor și comportamentelor elevilor

unde:

R/A înseamnă **R**ecunoașterea/**A**ceptarea valorii identitare de către elev;

Î/D înseamnă **Î**nțelegerea/**D**ecodificarea valorii identitare de către elev;

I/A.C. înseamnă **I**nteriorizarea/convertirea mesajului valorii identitare în **A**titudini și **C**omportamente dezirabile;

V.P. reprezintă valoarea populară identitară introdusă de cercetător în procesul instructiv-educativ, respectiv variabila independentă implicată în activitatea de cercetare.

Dacă primele două etape consemnate în modelul pedagogic prezentat nu sunt observabile, faza a III-a este aceea care confirmă sau infirmă parcurgerea traseelor R/A și Î/D de către valoarea introdusă în proces. Dacă elevul a ajuns la etapa a III-a, care presupune o modificare comportamentală datorată introducerii conținuturilor valorilor arhetipale, putem spune că el a parcurs cu succes un proces de învățare și e momentul să disemineze achizițiile în mediile cu care interacționează: școlar, familial, social.

Concluzii

Privim cultura populară din perspectiva ansamblului de valori arhetipale (și a valențelor formative și informative ale acestora) validate în timp, care se transmit din generație în generație și acționează asupra omului atât ca individ, cât și ca grup social din care face parte, în vederea formării, dezvoltării și împlinirii lui. Este unul dintre motivele pentru care considerăm că practicile din viața satului tradițional se constituie în surse importante ale educației contemporane.

Nevoia de activare a valorilor identitare este întărită și de neliniștile și frământările contemporane, provocate de diadele antonimice material-spiritual, global-local, universal-

singular, modernism-tradiționalism, internațional-național, dar și de nevoia de a găsi soluții la comportamentele deviate într-un moment de acută criză a valorilor.

Studiul culturii populare se impune acum mai mult ca niciodată, pentru că ea ne pune în relație directă cu rădăcinile noastre, cu singura civilizație originală din spațiul românesc, cea agraro-pastorală. Ar fi utilă aprofundarea studierii culturii și civilizației tradiționale la toate nivelurile de învățământ, pentru a putea contura, cu mai multă exactitate, elementele definitorii ale identității noastre.

Experiența didactică și concluzia experimentului întreprins scot în lumină dimensiunea formativă a modelelor și eficiența metodei modelării, demonstrează că înlocuirea comportamentelor negative cere timp, voință, efort depus de către fiecare elev al clasei, precum și unitate de cerințe educative din partea părinților elevilor și a cadrului didactic. Totodată, subliniază necesitatea ca atitudinile și comportamentele copiilor să fie urmărite, corectate și întărite permanent, atât la școală cât și în familie, pentru ca aceștia să realizeze performanțe comportamentale, operaționale atât în situații școlare, cât și în diferite situații de viață. Importantă rămâne nu doar imitarea comportamentelor pozitive într-un context anume, ci exersarea lor continuă, transformarea într-un mod de a fi.

Teatralitatea/dimensiunea de spectacol a tradiției înlesnește interiorizarea mesajului formativ, deoarece se adresează și emoției, nu doar cogniției. Aduce în fața elevilor *povești* cu rol terapeutic, bine receptate la orice vârstă s-ar afla aceștia.

Concluzionăm că formarea comportamentelor prosociale este un proces de durată, cere timp, exersare continuă a comportamentelor dezirabile, managerierea și automanagerierea pe termen lung, motiv pentru care credem că cercetarea ar avea o valoare deosebită dacă elevii ar beneficia de influențele pozitive a cât mai multor modele comportamentale. Acestea ar duce la o fixare temeinică și la automatizarea comportamentelor proprii.

BIBLIOGRAFIE:

- Bârsănescu, Ș., (1934), *Politica culturii în România contemporană*, Editura Terek, Iași.
- Neculau, A., (coord.), (2006), *Psihologie. Manual pentru clasa a X-a*, Editura Polirom, Iași.
- Negruțiu, S., (2011), *Pași înspre un curriculum bazat pe tradiții. Posibilități, argumentare, proiectare*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
- Negruțiu, S., (2011), *Educația prin valorile arhetipale. O perspectivă realizabilă*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
- Negruțiu, S., (2005), *Valorificarea folclorului în învățământul primar. Scenarii educaționale*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca.
- Șerbănescu, B., (2000), *Valorile naționale și educația (proiect de curriculum)*, Editura Universitară „Carol Davila”, București.

Reviste:

- ***, (2001), *Datini*, nr. 1-4, Revistă de Cultură, editată de Fundația Culturală Ethnos și Centrul Național de Conservare și Valorificare a Tradiției și Creației populare, cu sprijinul Ministerului Culturii și Cultelor, București.